

Mabiyat

YAZAN :

Dr. İrfan ABDÜLHAMİD

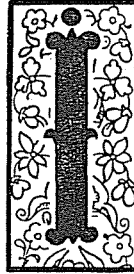
(Bağdat Üniversitesi Şeria Fak.
Felsefe ve Akaid Kürsüleri

Hocası

TERCEME :

Avni İLHAN

Müsteşrikler ve İslâm

CTİMÂİ ilimler sahasında yapılan araştırmalar içinde, İslâmiyetle ilgili Garbtaki tetkikler kadar kin, garaz ve kasıdla dolu olanı yoktur. Çünkü akide, medeniyet ve an'ane yönünden İslâmı anlamıya müsteşrikleri sevmeden asıl âmîl «Müslümanların mazisindeki ruhi ve kültürel temellerin inkârına çalışmak, O'nu küçük düşürmektir» (1) «Halbuki Avrupalı, diğer din ve medeniyetleri «doğrulukla, hattâ çok kerre takdir ederek tetkik eder, onlara karşı sevgi besler.» (2) İslâm hakkındaki tetkikinde ise bu metoddan ayrılır. «Artık doğruluğun yerini O'na karşı beslediği kin alır, devamlı surette onun tesirinde tetkikini yapar.» (3) Haktan sapar, doğrudan ayrılır. Biz, bunun sebebini Garb ve İslâm âlemlerinin aralarındaki eski alâkalarda buluyoruz. Çünkü batıların bu gün İslâm hakkında düşündükleri ve hissettikleri, Avrupalının zihninde mevcut çok eski bilgilerin, tâ haçlı seferleri ve ondan bir asır evvelki asra, yani milâdî 1000 senesinin sonlarına, Muhammed Esed'in «Avrupa medeniyeti'nin ilk çocukluk devri» diye isimlendirdiği zamana kadar uzanan marifetlerin tesir ve infialleriyle alâkalıdır. (4)

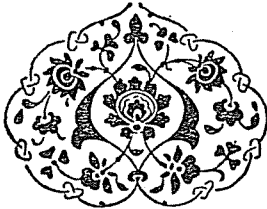
BU eski kin ve nefretin gölgesinde İslâmın aleyhine olarak tarihin inkârı hâlâ aynı şekilde devam etmektedir. Halbuki Avrupalının muhayyilesinde artık din, tesirinin büyük bir kısmını kaybetmiştir. Yalnız şu bir hakikattir ki hiç kimse çocukluğundan beri kendine telkin edilen dinî inançların hepsinden tam mânâsıyla kurtulamaz. Hattâ insanın bir çok davranışlarında bu inançların aslı ehemmiyeti vardır. İnsan farkında olmasa da, bu ehemmiyet fiiliyatta bilhassa devam eder. Bu hakikate muasır müsteşriklerden pek çoğu işaret etmektedir. Prof. W. M. Watt: «On ikinci asırdan itibaren Avrupada İslâm aleyhine doğmuş muharref bilgilerin düzeltilmesi için, araştırmacılar gayret sarfet-

(1) *El-Behî, (Dr. Muhammed), el-Mübeşşirün ve'l-Müsteşrikün fi Mevkufihim mine'l-İslâm, Ezher Üniversitesi neşriyatından, Ezher mat. s. 1.*

(2) *Esed, (Muhammed), et-Tarîk ilâ Mekkete, Afîf el-Baalbekî tercümesi, Beyrut, 1956. Birinci baskı.*

(3) Aynı eser.

(4) Aynı eser.

mektedirler. Fakat bu uzun ve ilmi gayrete rağmen Orta Çağ kitaplarının doğurduğu hakikatin karşısında olmanın tesirleri hâlâ devam etmektedir. Yeni araştırma ve tetkikler bundan sonra o tahriflerin hepsini düzeltmeye muktedir olamayacaktır.» (5) demektir. Prof. Bernard Levis de bu konuda şöyle der : «Batının dini taassubu muasır âlimlerin bir çok eserlerinde, açıkça, çok defa da ilmi bahislerden açıklanması icabedenlerin dipnotlarında gizlenmiş olarak, hâlâ devam etmektedir.» (6) Prof. Gibb, müsteşrikler arasındaki misyonerler hakkında idarei kelâm ederken diyor ki : «Son senelerde bunların araştırmalarında müslümanların dini düşüncelerinin derinliğine ihlâsla ve doğrulukla nüfuz edebilmek için fiili bir yönelme görülüyor. Halbuki daha önceki araştırmaları sathî ve şişirme idi. Fakat buna rağmen Garbte İslâmın aleyhine ortaya çıkan hükümler ve babadan oğula intikâl suretiyle taklid edilip duran metod onların araştırmalarında kuvvetli olarak halâ vardır. Bundan dolayı onların İslâm'a dair yaptıkları araştırmaları okuyanların çok dikkatli olması gerekir.» (7) Prof. Norman Daniel de «Son asırlarda bazı araştırmacılar, Mesihîlerin İslâm hakkında yazdıkları kitapları taklid etmekten kurtulmak için hakikaten ihlâslı ve ciddi gayretler sarfettiler. Buna rağmen onlar, iddia ettikleri gibi tamamen tarafsız olmadılar» (8) demektir.

Biz bu makalemizde şu üç meseleyi açıklamak istiyoruz :

I — On iki ve On üçüncü asırlarda Avrupadaki muharref bilgilerin meydana geliş sebepleri, kaynaklarının da Bizans ve İspanya tarih kitapları, bunlara ilâveten Haçlı Seferleri sırasında ortaya çıkan kasıtlı bilgiler olduğu ve bunların etraflıca açıklanması.

II — Avrupada ortaya çıkan bu muharref bilgiler daha sonraları bir program şeklinde ahz olunmuş ve sonraki nesiller bu programı tevarüs edip «Şer'i fetvalar» haline tahvil etmişlerdir. Zikredilen bu şer'i fetvalar daha sonrakiler tarafından araştırma ve tetkik konusu yapılmadan «kabul edilmiş hakikatlar» olarak telâkki edilmiştir. Bu hususun açıklanması da ikinci meselemizdir.

III — Muasır müsteşrikler, yeni metodlarla araştırma ve tetkik yaptıkları için peşin fikir ve hissi hükümlerden uzak kaldıklarını iddia ediyorlar. Yine onlar ilmi araştırma yapacak kimseye şart olan nezahete sahip bulduklarını, binaenaleyh çalışmalarının sadece ilme hizmet, hakikati keşfetmek maksadını taşıdığını söylüyorlar. Bu iddialarına rağmen kin ve garazlarının ve İslâm aleyhindeki bulandırılmış bilgilerinin hâlâ devam etmekte olduğunu, kendilerinin kitap ve makalelerinden derlenmiş vesikalarla ispat edeceğiz. Zamanın icabı meydana gelen tâbir ve ıstılahlardaki değişikliğe rağmen taklidciliğin süregeldiğini göz önüne sereceğiz.

HAÇLI Seferlerinden bir asır önceden başlayıp bu meşhur seferler müddetince, akaidini, esaslarını ve tarihini hiç bilmediği İslâm ve onun peygamberi hakkında **Avrupalının zihniyeti**:

Rasulullah (S) ı, papa namzedi bir kardinal olarak tasavvur eder. Papalık kürsüsüne tamah etmiş fakat emellerinde hayal kırıklığına uğrayınca nübüvvet iddiasında bulunmuşur, der. Yine bu zihniyet O (S) nu bir hırsız, katil, kadınlar veziri, kâfir, sihirbaz, deccal, hain, facir, şeytanlardan biri olarak görür. Kadın hakkındaki ibahî görüşleri, kiliseyi ve ahlâki faziletleri yıkmak için kabullenerek herşeyi mubah sayan bir görüşün ortaya atıcısı olarak tasavvur ve iddia eder (9).

(5) Watt, W. M, *Muhammed, Prophet And Statesman* (Oxford), 1961, p. 3.

(6) Levis, (Bernard), *el-Arab fi't-Tarih*, s. 63.

(7) Gibb, H.A.R., *Mohammedanism* (Oxford), *The preface*.

(8) Daniel, Norman, *Islam and the West, the making of an image The Introduction*, p. i.

(9) Daniel, Norman, *Op. cit.*, pp. 28, 73, 78, 81. See also, Southern, R. W. *Westren Views of Islam In The middle Ages* (Harverd University press, 1962) pp. 24-25, 30-31, 74.

Haşiye : Bu açık ittihamların çoğu şüphesiz Kur'anı Kerimde zikri geçen Kureys müşriklerinin diliyle yapılanın yeniden tekrarlanması ve hikâye edilmesidir. Onlar Resul (S) e şu ithamlarda bulunuyorlardı :

1 — Yalancı : «O kâfirler içlerinden (kendilerinin başına gökecek) tehlikeleri bildiren (bir peygamber) geldiğine şaşdılar, «Bu, dedi(ler), bir büyücü, bir yalancıdır». (Sad Sûresi: 4. âyet)

«Bizim aramızdan vahy ona mı verildi?! Hayır, o, şumarık, aşırı bir yalancıdır!» (el-Kamer: 25. âyet)

İslâmı da: Resûlullah (S) in Yahudi hahamlarından, hristiyan rahip ve papazlarından elde ettiği aslı yahudi ve hristiyanlıktan alınmış karışık bir sistem olarak anlar. Yine İslâmı bir zındıklık hareketi, hattâ «zındıklık hareketlerinin menbai» ve kiliseden ayrılmış bir mezheb olarak tasavvur eder (10).

Avrupalının inancına göre Kur'an: tenakuzlarla doludur. Fikirleri akla, mantığa muhalif ve insicamsızdır (11).

Avrupalı, müslümanları; vahşi hayvanlar, şeytanların çocukları, Lûti mezhebli, ilâh Jupiter, Apollo, Dayana v.s. adına yapılmış putlara tapan kişiler ve Mesihî'd-Deccal olarak görür (12).

Avrupadaki bu tasavvur, Bizans ve İspanya kaynaklarından ve bunlara ilâveten Haçlı Seferleri sırasında toplanılmış muharref haberlerden elde edilen bilgilerden şekillenmiştir. Bu menfur tasavvurları ilk tedvin eden de Aziz (Saint) Yuhanna ed-Dimeşki'dir (de hearesibus). Bu zat Emeviler devrinde yaşamıştır. Aynı konuda Arapça yazılan 2. eser, kendisinin müslüman olduğunu iddia eden, daha sonra da irtidad edip hristiyan olan Abdu'l-Mesih b. Ishak el-Kindî'nindir. Muhtevassından başkasına ait olduğu tahmin edilen bu risale 19. asırda Müslümanda Sir William Muir onu özetledi ve İngilizceye çevirerek meşhur kitabı «Muhammedin Hayatı» na mukaddime yaptı (13).

Bu iki eserin yazılmasından sonraki zamanda mevzuumuzla ilgili önemli hadise Haçlı Seferlerinin başlamasıdır. Haçlılarla birlikte bu tasavvurların Avrupalının fikrindeki tesirleri derinleşti ve arttı. Haçlı Seferlerinin sebebi olduğu meşakkâtler sadece harblerin ve silâhlarınkinden ibaret değildir. Asıl önemlisi İslâm âleminin aleyhine İslâmın yüksek değer ve esaslarının kasıtlı ve hatalı tefsiriyle batılının dimağının zehirlenmesi suretiyle yapılan zulümdür. Çünkü Haçlı Seferlerine avrupalıyı teşvik edebilmek için müslümanları zâlim, dinlerini de haktan saptırma kaynağı ve İslâm Peygamberini Hz. Mesih (S) in düşmanı olarak göstermek zarureti vardı (14).

İki asır (1095-1292 m.) devam eden bu harbler müddetince muhtelif zamanlarda geçici mütarekeler oldu.

BU mütarekeler sırasında insanları silâhlı harb sahasından fikri harb sahasına çağırarak sayhalar yükseldi. Harbe karşılık misyonerlik hareketine ilk davet eden Aziz (Peter the Venerable) dir. Bu adam Robert Ketton'dan Kur'anı Kerimi Lâtinceye tercüme etmesini istedi. Robert Ketton bu, kasıtlı tâlikatlarla dolu ve daha önce işaret ettiğimiz töhmetlerle yüklü tercümesinin neşrindeki hedefini şu sözleriyle açıklar. «Kur'an zındıkların menbai, Hristiyan Kilisesinin varlığını tehdit eden yıkıcı hareketlerin sebebidir. Eğer O'nun zararı bertaraf edilmek isteniyorsa şüphesiz O'nu öğrenmek lâzımdır. Tenakuzlarla dolu, içindekilerin akla ve mantığa aykırı bir kitap olduğunu ispatlamalıdır.» (15) Şayanı dikkattir ki, harb yerine misyonerliği ikâme etmek istiyen bu davet muvaffak olmadı. Çünkü Haçlı Seferleri tekrar başladı.

2 — Şâir: «Muhakkak o (Kur'an) Allah indinde çok şerefli Peygamberin kat'i sözüdür. O, bir şâir sözü değildir. Ne az inanır (adamlar)ınız siz! (O), bir kâhin sözü de değildir. Siz ne az düşünür (adamlar)ınız!» (el-Hâkka: 40-42)

«Dediler: «Hayır, (bunlar) şçama sapan rü'yalardır. Hayır, onu kendisi uydurmuştur. Hayır, o, bir şâirdir. (Bunlar değilse) o halde evvelki (Peygamber)lere gönderildiği gibi o da bize bir mu'cize getirsin». (el-Enbiya: âyet, 5)

3 — Mecnun: «Dediler ki: «Ey kendisine kitap indirilen (zât), mutlak ve mutlak sen bir mecnunsun!»» (el-Hicr: âyet, 6)

«Biz mecnun bir şâir için ma'budlarımızdan vaz mı geçecek miyiz» derlerdi.» (es-Saffât: âyet, 36)

4 — Sihirbaz: «Tarafımızdan kendilerine hak (mu'cize) geldiği vakit: «Her halde bu, apaçık bir sihirdir» dediler.» (Yunus Sûresi: 76. âyet)

(10) Daniel, Norman, Op. cit., pp. 208-209, 211. Also, See, Southern, R. W. Op. viy., pp. 30, 38, 81, 94.

(11) Daniel, Norman, Op. cit., pp. 47, 62-65, Also, Southern, R. W. Op. cit., pp. 71, 81.

(12) Ibid, pp. 69-70.

(13) Ibid, The Introduction, pp. 3-4. Aziz Yuhanna ed-Dimeşki Dialectics adında bir eser daha yazdı. Bu eserde O'nun maksadı Doğulu hristiyanlara Fatih Araplarla yapacakları münazaralarda verecekleri cevapları öğretmekti.

(14) Esed, (Muhammed), et-Tarîk il'e-İMekket.

(15) Southern, R. W. Op. cit., p. 37 See, Also, Tibawi, A.L. English Speaking Orientalists, A. Critique of their approach to Islam and Arab Nationalism (published by the Islamic Cultural Center, London 1964) p. 4.

Aynı daveti Papa III. İnnocent de 1213 m. senesinde tekrarladı. Fakat daha kuvvetli olarak. Müslümanlara galebe çalmak için yaptığı bu davet meşhurdur. Sonra harbin yerine misyonerliğin ikamesi hususundaki bu çağrı tekrarlandı. Bu seferkinin kahramanı meşhur filozof Roger Bacon'dur. Roger Bacon bu daveti 1266-1268 m. seneleri arasında yazdığı risalesiyle yapmaktadır. Bu risalede Papaya tevcih ettiği şu muhtıra da yer almaktadır :

A) Üniversite tedrisatının programına misyonerliğe ve ileri sürülecek iftiraların neşrine bir vesile olması bakımından yabancı dilleri (bilhassa Arapçayı) da sokmak lazımdır.

B) Yıkılmak kasdıyla müslümanların akidesine sızmanın mümkün olabileceği geçit noktalarının bilinmesinin kolaylaşması için, reddetmek istediğimiz hususların tedrisi şarttır.

Bu çağrıyı Haçlı Seferlerine iştirak eden birçok aziz ve rahibler tekrarladılar. Zikrettiğimiz bozuk tasavvurların yeniden çok derin ve bariz bir şekilde ortaya çıkmasında büyük tesiri olan, Müslüman Doğunun ahvaline dair neşredilen kitapların ve notların sahipleri de bu aziz ve rahiplerdir. En meşhurları da Fransisken Papalığı Cemiyeti'nin üyesi İrlandalı Simon Semeonisdır. 1323 senesinde Filistini ziyareti sırasında Simon bir Kur'anı Kerim nüshası elde etmiş, bundan sonra da Müslümanlar hakkında bir kitap neşretmiştir. Bu kitabında Müslümanları «Vahşi hayvanlar, domuzlar, şeytanların çocukları ve Lüti meşrepli kimseler» (17) olarak vasfetmektedir. Bu rahiplerin en meşhurlarından biri de İtalyalı James of Verona'dır. Bu da İslâm hakkında kitap yazan ve O'nu «hristiyan tealiminden aşırılmış karışık bilgi ve saçmalar» (18) diye vafeden bir başkasıdır.

Roger Bacon'ın bu konudaki daveti Roma'da mes'ul kişiler nezdinde kendisini dinleyen kulaklar buldu ve 1312 de aktedilen Viyana konsülü Avrupanın Oxford, Paris, Salmenko, Roma gibi meşhur üniversitelerinde diğer dillerin yanında Arapçanın da okutulmasını kararlaştırdı. Bu kararın yerine getirilmesinde ilk harekete geçen de İspanyalı Remondlull (1235-1316) dır (19).

STE bütün bunlara binaen diyebiliriz ki Batıda Arapça tedris eden merkezlerin kurulmasının saiki başlangıcından beri ilmi bir saik değildir. Olsa olsa onun gaye ve hedefi, «dinidir, misyonerliktir, yıkıcılıktır.» (20) Bu dinî saike 17. asırda, Avrupada gelişen ve genişleyen iktisadın tabii bir neticesi olarak ortaya çıkan sömürgecilik ve iktisadî hegemonya kurma sebebi de inzınam etti. 1639 senesinde âlimlerden bir heyet Kembridge Üniversitesindeki mes'ullere sundukları ve onlardan Arapça tedris edecek bir kürsünün açılmasını istedikleri muhtıralarında bunun sebebini şöyle açıklıyorlardı : «Bu kürsünün birinci vazifesi kral ve devletin menfaatına hizmet, doğu memleketleriyle ticaretimizin gelişmesi ve —Allahın dilediği— münasib bir vakitte kilisenin hududlarının genişletilmesi ve halâ cehaletin karanlığında sendeleyeyen bu kimseler (müslümanlar) arasında Hristiyanlığın hidayet esaslarını yayılması için gayret sarfetmek olacaktır.» (21)

Bugünkü Batı medeniyeti büyük ölçüde Yeni Çağdaki Rönesans, Reform ve Hümanizma gibi fikrî hareketlere istinad etmektedir. Maalesef bazan bu hareketler de İslâmı, O'nun Peygamberi ve Mukaddes kitabıyla alâkalı batıl ittihamları yeniden yapmanın bir neticesi olarak on birinci ve on ikinci asırlarda Avrupada İslâmın aleyhine ortaya çıkan bozuk ve kasıtlı tasavvurları artırdı. Meselâ işte: «Dante». Meşhur İtalyan şairi ve Rönesans hareketinin büyüklerinden biri. Resul (S) hakkında şöyle diyor: «O Cehennemnin 28. tabakasına atıldı. Başı ta ortasına kadar iki parçaya ayrılmıştı.» Ve O'nu «işlediği günahların, yaptığı kepezeliklerin ve sebep olduğu fitnenin bir cezası olarak kendi elleriyle vücuduna eziyet eden» bir şahıs olarak tasavvur ediyor. Çünkü Dante'nin görüşüne göre O (S) şerir ruhun tam bir tecessüm örneğidir. Yine Dante İslâmı da kendisinden evvelkiler gibi anlamaktadır: «Bütün cihana sirayet eden sinsi bir zındıklık.» (22)

(16) Southern, R. W. Op. Cit., pp. 56, 57.

(17) Southern, R. W. Op. Cit., p. 70, also, Daniel, Op. Cit., p. 171.

(18) Southern, R. W. Op. Cit., p. 71.

(19) Ibid, p. 72, also, Tibawi, Op. Cit., p. 4.

(20) Tibawi, Op. Cit., p. 4. See also, Rashdall, H. The Universities of Europe in The Middle Ages (Oxford, 1895), ii, pt. i, pp. 30, 81-82, 96.

(21) A. J. Arberry, The Cambridge School of Arabic (Cambridge, 1948), p. 8 (den ıktibas edilmiştir.)

(22) Daniel, Norman, Op. Cit., p. EPL, also, Andrae, Tor. Mohammed, The man and His Faith (Londoned impression, 1956) p. 173.

Rönesans'ın büyüklerinden diğeri de **Bolidor Vercildir**. Bu da Dante'yi teyid etti. Hattâ biraz daha ileri giderek İslâmı: «Hristiyan kaynaklarından alınmış karışık bir sistem», Resûl'ü (S) de: «sar'ali bir şahıs» ve yine İslâmı: «kılıç zoru ve kadın anlayışındaki ibahiliği ile yayılmış» olarak tasavvur ve iddia etti (23). Hümanizma hareketinin nümunei imtisâli sayılan **Volter** (1694 - 1778) ise Resûl'ü (S) şöyle tavsif eder: «Fitne koparıcısı, Ruh'u'l-Kuds'den vahy aldığı iddia eden yalancı deccal. Üstelik bir de kitap sahibi olduğunu iddia etmektedir ki onun da her satırı aklın ilk prensipleri ile mütenakız olan faydasız şeylerle doludur.» (24) Fransız ansiklopedi yazarlarından ve Fransadaki Hümanizma hareketinin bir başka temsilcilerinden **Diderot**, Resûl (S) şöyle tanıtır: «insan katili, kadın toplayıcısı ve hür aklın en büyük düşmanı.» (25)

İşte 19. asırdan önce İslâmın aleyhine Avrupada ortaya çıkan buruk düşünce ve tasavvurların panoraması!

19. ve 20. asra gelince: Müsteşrikler, İslâm tarihi, medeniyeti ve akaidinin temelleri hakkındaki araştırmalarını ihtiva eden pek çok kitap ve makale negettiller. Bu kitap ve makale sahiplerinin herbiri yaptıkları çalışmaların, mücerred ilmi araştırma ruhuna dayanan, dinî taassup ve onun meyltirdiği hissi düşüncelere ve taraftarlıktan uzak olduklarını iddia etmektedir. Fakat bu araştırmalara kısa bir göz atmak iddianın yanlışlığını ve İslâm hakkında ortaya atılan bozuk ve kasıtlı tasavvurun, eserlerinin hepsinde halâ devam etmekte olduğunu tespit etmeğe yeter. Yalnız, tafsilâtta bazı cüz'i değişiklikler gelmiştir, o kadar. Hakikati arayan ve doğru yolu tutan araştırmalar olarak takdim edilenlerin büyük ekseriyeti — her ne kadar bazı değişiklik alâmetleri varsa da — aynı şekilde devam etmektedir. Bu değişiklik de zaman ve menfaatların değişmesi zaruretinden ileri gelmektedir.

M ÜSTEŞRİKLİK, Avrupada fikri olarak doğuşundaki bozguncu fikirler sahasında bugüne kadar yaşamakta devam etmekte ve halâ şunları iddia etmektedir.

1 — Vahy : Vehim, zân, hayâl ve Resûl (S) ün yakalandığı bir hastalıktan ibarettir. **Godziher** vahy hakkındaki sözünün başında der ki: «bu sadece fevkalbeşer kimselerin yakalandıkları hastalıklardır ki bu kimseler hastalığın tesiri ile daha önce meçhul olan yeni bir hayat nizamı ortaya koymaya ve eski nizamın kötülüklerini yıkmaya kendilerinde kuvvet bulurlar. Nebi (S) nin yahut havarilerin gayretleri işte bu izah ettiğimiz hastalıktandır.» (26) **Brokelman** da vahyden söz ederken: «Peygamber (S) Allah tarafından vahy gibi bir şey işittiğini zannettiğini ilân etti.» (27) diyor.

2 — Müsteşriklik siyeri Nebiye (S) ait kati' bilgileri yıkmak ve bu husustaki ana kaynaklar hakkında şüphe uyandırmak için halâ çalışmaktadır. **Tor Andraue** der ki: «Muhammed (S) in ne zaman doğduğunu kat'i olarak bilmiyoruz. Zaten O'nun hayatının ilk zamanlarına ait bize ulaşanların çoğu efsanevi malûmattan ibarettir.» (28) **Bernard Levis** de: «Muhammed (S) in nesebi ve hayatının ilk zamanları hakkında çok az şey biliyoruz. Hattâ bu az bilgi de modern araştırma ilerledikçe tenakuzlarla dolu olarak karşımıza çıkıyor.» (29) **Nicholson** ise: «Mücerred hakikat şudur ki Muhammed (S) nübüvvetinden evvel meçhul bir Kureyşli idi. O'nun nübüvvetinden önceki hayatına aid (Hz.) Hatice ile evlenmesinden başka rivayet edilenlerin hiçbirini vaki olmuş tarihi hâdiseler olarak itibar edemeyiz.» (30) der. **Brokelman** da bu konuda şöyle diyor: «Kat'i olarak Nebi (S) nin doğduğu seneyi bilmiyoruz. Meşhur olan O'nun 570 m. de doğduğu yolundaki rivayettir. Fakat bir takım hadiseler O'nun daha sonra doğmuş olduğunu gösteriyor.» (31)

3 — Müsteşriklik halâ Kur'anın içinde birbiriyle uyusmaz, birbirini yalanlayan şeyler ve tenakuzlar bulmak gayreti içinde dir.

Tor Andraue der ki: «Muhammed (S) in fikirleri gayri mütecanis, insicamsız ve son derece bağlantısızdır.» (32) Yine bir başka yerde «Muhammed (S) in Kur'andaki bilgileri sabit ve köklü hakikatlara istinad etmemiş oldu-

(23) Daniel, Norman, Op. Cit., pp. 279, 283.

(24) Andraue, Tor. Op. Cit., p. 174. Daniel, Norman, Op. Cit., p. 289.

(25) Andraue, Tor. Op. Cit., p. 175.

(26) Goldziher, el-Akideül ve's-Seriatül fi'l-İslâm, Arapça tercümesi, s. 12.

(27) Brokelman, Tarihu's-Suubi'l-İslâmiyye, Arapça tercümesi, c. 1, s. 40.

(28) Andraue, Tor. Op. Cit., p. 31.

(29) Levis, Bernard, el-Arab fi't-Tarih, Arapça tercümesi, s. 49.

(30) Nicholson, R.A., A Literary History of the Arabs, p. 148.

(31) Brokelman, aynı eser, c. 1, s. 34.

(32) Andraue, Tor. Op. Cit., p. 27.

ğu için boşlukta ve sallantıdadır. Kendisi de sokakta yürüyen ve oradan buradan duyduğunu bir nizama sokmak kudretinden mahrum olduğu için olduğu gibi aktaran kimsenin durumundadır.» (33) demektedir. **Goldziher** der ki: «Bizzat Kur'anı Kerimden, mütecanis, tenakuzlardan hali ve ahenkli bir akaid mezhebi hüllâsa edebilmemiz zordur. Hattâ Kur'anda ehemmiyeti haiz fazla bir şey yoktur. Ancak, tafsilâtıyla tetkik ettiğimizde bazan içinde mütekaniz esasların bulunduğu umumî kalıntılara rashiyoruz.» Sonra istidrad yaparak devam eder: «Nebi (S) nin vahyi, kendi hayatında bile, tenkidlere uğramış ve alay edilmiştir.» (34) Bu konuda **Velhovzen**'in görüşü de şudur: «Kur'anda bazan kudreti ilâhî meselesi, bazan da adli ilâhî açıklanır. Bu, Nebi (S) nin hissettiğine göre iki taraf arasında bir muvazene gözetmeksizin olur ve Muhammed (S) buradaki tenâkuzu bilemez. Çünkü o bir filozof olmadığı gibi akaid hakkında nazari bir mezhep kurucusu da değildir.» (35) **De Boer** der ki: «İlk müslümanlar Kur'anda bulunan tenakuzları ve Nebi'nin (S.A.) yaşadığı zamanlardaki değişiklikler ve O'nun hallerinin değişikliği hususunda bizim tahlil ettiklerimizi kabul ettiler.» (36)

BU görüşü **Nicholson** (37), **Macdonald** (38), **Dnook Hurgronje** (39) ve **Schacht** (40) da tekrarlıyorlar.

4 — Müstesriklik, halâ İslâma, Resûl (S) ün, Yahudi, Hristiyan ve Zerdüşst kaynaklarından istifade ederek meydana getirdiği karışık bir sistem nazarı ile bakmakta devam ediyor.

(33) *İbid*, p. 39.

(34) *Goldziher*, adı geçen eseri, s. 78-79. Yine *Mezahibu't-Tefsiri'l-İslâmi* isimli diğer eseri, *Arapça tercümesi*, s. 4.

(35) *Velhovzen*, *ed-Devletü'l-Arabiyye ve Sükûtiha*, *Arapça tercümesi*, (Abdu'l-Hadî Ebû Rîde), s. 20.

(36) *De Boer*, *Tarihu'l-Felsefi fi'l-İslâm*, *Arapça tercümesi*, (Abdu'l-Hadî Ebû Rîde), s. 49.

(37) *Nicholson*, R.A., *A Literary History of the Arabs*, (Cambridge, 1962), p. 223.

(38) *Macdonald*, D.B. *The Development of Muslim Theology, Jurisprudence and Constitutional Theory* (London, 1903), p. 127.

(39) *Snook Hurgronje*, *Selected Works*, p. 77.

(40) *Schacht*, J.E.L., *The Atride*, Usul.

Haşiye: Bu görüş heyeti umumiyesiyle Kur'anda kaza ve kader meselesiyle ilgili zahiri olarak mütearız gibi görünen âyetlerin mevcudiyetine işaret etmektedir. Gerçekten Kur'andaki bazı âyetler ilk bakışta cebri, diğer bir kısmı da ihtiyari ifade etmektedir. Hemen belirtelim ki bu tearuzu Kur'an âyetlerine inhisar ettirmek isteyenler bilmiyorlar ki beşer aklına arız olan müşküllerin müşkülü bu mes'ele hususunda ortaya atılan aklî ve felsefî deliller de birbirine zıddır.

Kur'anı Kerim bu hususta iki hal arzeder. Hâlık ile kendi durumunu göz önünde bulunduran dindarın haleti ruhîyesi. Allahın Azamet ve Kudreti yanında — insan ve diğer mahlûkatın — işlerinin kıymeti nedir ki? İşte bu hal Kur'anda zahiri cebr ifade eden âyetlerle en güzel şekilde belirtilmiştir. Diğer taraftan insan bazan hadis ve sınırlı olan kudretini hisseder. Kur'anı Kerimde ilk bakışta hürriyet ve failiyet ifade eden âyetler de bu hali belirtmektedirler. Üstad, Dr. Abdu'l-Hadî Ebû Rîde'nin dediği gibi kâmil din: «Bütün bu meselelerin hepsinden söz eden dindir. Mutlak olan Cenabı Vacibu'l-Vücut'un mutlak kudreti, kudreti sınırlı olan kulun durumu ve her ikisi arasındaki alâka belirtilir, gerçek ve tam bir dinde. Bu, o dinin ne derece güzel ve insana yarayışlı bir din olduğunu anlamanın ölçülerinden biridir.»

Bununla beraber vahyi modern ilim yoluyla halletmeye ve münakaşaya kalkışmak bizi tehlikeli bir şüpheye düşürür. Çünkü vahyin mantığı Tecrübi ilimlerin-kine benzemediği gibi onunla mukayese etmek de mümkün değildir. Vahyin sahası ve bildirdikleri Tecrübi ilimlerinkinden tamamen ayrıdır. O fizik ve kimya değildir. Merhum Muhammed İkbâl bu hususta şöyle diyor: «Tecrübi ilimler tabiatı ve ondaki çeşitli olayları determinizm prensibine uygun olarak inceler. Kendi konusunun içine girmiyen çeşitli dinî malûmatlarla alâkası yoktur. İşte bundan dolayı Tecrübi ilimler hükümlerini vahye tatbik etmek tehlikeli iltibaslara yol açar. Çünkü vahy dedüksiyon, endüksiyon veya analiz ve sentez yollarıyla kazanılmış bir bilgi değildir. Onun için modern ilimle beraber mütelâa edilemez. Vahy, fitri olan beşeriyetten bir lâhza sıyrılmaktır.»

Yukarda anlattığımız üzere müstesrikler ciddî, samimî ve tarafsız bir tenkid yolu tutacakları yerde, Prof. Arberry'nin dediği gibi (Kur'anı Kerim Tercümesinin c. 2, s. 10 da) Kur'anın muhteviyatının basit bir tahliline girişip hepsi de O'nun içinde

Tor Andraue der ki : «Şüphesiz İslâmın büyük temelleri, Yahudi ve Hıristiyanlıktır. Bu, o derece açık bir hakikattir ki, isbatı için büyük bir gayret istemez.» (41) **Bernard Levis** de : «Peygamber'in (S) Kitabı Mukaddes kıssalarından naklettikleri bize O'nun bu husustaki bilgilerini birinci kaynaklarından almamış, fakat malûmatları apokrif bilgiler ve nakillerle müteessir bulunan Hristiyan ve Yahudî tüccarlarından elde etmiş olduğunu ilham etmektedir.» (42)

Anderson der ki : «Muhammed (S) in, fikirlerini Talmud'dan, apokrif bilgileri muhtevî eserlerden ve Hristiyan kaynaklarında elde ettiğinde şüphe yoktur.» (43) **Brokelman** da : «Şüphe yoktur ki O'nun, Kitabı Mukaddesin aslı hakkındaki bilgisi son derece sathî ve hatalarla doluydu. Bu hataların bir kısmına Talmud'daki kıssalardan topladığı Yahudî efsanelerinin tesirinde düşmüştür. Fakat O, asıl, kendisine İncil'i, Ashabı Kehf ve İskender hikâyelerini, Orta Çağ kitaplarının mütevatiren naklettikleri diğer mevzuları öğreten Hristiyan muallimlerin tesirinde daha çok kalmıştır.» (44) der. Yine diğer bir yerde : «Muhammed (S) ve ashabı Mekke'de günde iki kerre ve Medine'de Yahudi tesiriyle üç kerre namaz kılarlarken, daha sonra bu ibadet İran'ın tesirinde günde beşe çıkarıldı.» (45) demektedir. Eserinin bir başka yerinde de şöyle der : «Resûl (S) cuma gününü Yahudilerin cumartesi gününe mukabil umûmî namaz günü ilân etti. Yine O, Muharrem'in 10. gününde oruç tutmayı Yahudilerin keffaret günü orucuna mukabil ortaya attı. Mü'minler Mekke'de günde ancak 2 kerre namaz kılıp dururlarken O, **Yahudilere** uyararak Medine'de öğle vaktinde kılınacak üçüncü bir namaz ihdas etti.» (46) **Tritton** da : «Oruç ilk defa farz oluşunda bir Yahudî taklidi idi. Daha sonra bir takım değişikliklere uğratıldı ve bazı farklarla beraber **Hristiyan orucuna** daha çok benzer hale getirildi.» diyor ve devam ederek : «cuma namazı fikrini Resûl (S) Zerdüştilerden iktibas etti.» (47) demektedir.

Goldziher bu iftiraları bir cümlede hülâsa eder ve der ki : «Arab Peygamberin tebşiri, yetişip görüştüğü Yahudî ve Hristiyan unsurlardan öğrendiği, son derece derin tesiri altında kaldığı ve sonra onları değiştirerek meydana getirdiği dinî görüş ve bilgilerin mezcedilmiş şekilden başka bir şey değildir.» (48)

bir çok tenakuzlar bulunan, insicamsız bir kitap olduğu ve Kur'anda gelen naslarla sağlam bir akaid sisteminin mümkün olmadığını söylediler.

Şayanı hayrettir ki çoğu misyoner olan bu müstesrikler üstad Muhammed el-Behî'nin de dediği gibi, (*el-Fikrül-İslamî ve Sılatuhu bi'l-İsti'mari'l-Garbi*, s. 223) ilmi metodlar v.s. adı altında İsa (S) ın vahyine saldırmamakta ve o hususta şüphe vermeğe tevessül etmemektedirler. Aksine O'nu son derece korumakta ve O'nun hiçbir zaman nazarı akli ile, tecrübî ilimlerle münakaşa edilemeyeceğini, doğrudan doğruya kabul edilmesi gerektiğini söylemektedirler. Burada bize şöyle demek düşüyor: Eğer vahy — almadığımız bir işse — ilimle bağdaşmıyorsa, bu hususta bütün vahyler hakkında aynı hükmü vermemiz icabeder. Öyleyse niçin vahyin bir nevi (Vahyi Muhammedî (S)) hakkında münakaşa edilir, şüphelenilir, O'nun tenakuzlarla dolu olduğu iddia edilir de, diğeri korunur ve münakaşasız kabulü zarurî görülür? Bu, taraftarlık ve kavimcilikten başka nedir?

(41) Andraue, *Tor. Op. Cit.*, pp. 10-26.

(42) Levis, *Bernard, el-Harb fi't-Tarih*, s. 50.

(43) Anderson, *J. N. D., The World Religions* (ed. London, 1950).

The Article on Islam, pp. 7-8, 54, 56, 58, 59.

(44) Brokelman, *Tarihü's-Suubi'l-İslâmiyye*, c. 1, s. 43.

(45) Brokelman, *aynı eser*, s. 87.

(46) Brokelman, *aynı eser*, s. 52-53.

(47) Tritton, *A.S. Islam, Belief And Practices* (London, 1957) pp. 18-19.

(48) Goldziher, *el-Akdietü ve's-Şeriatu fül-İslam*, s. 13.

Haşiye: Muhtelif medeniyetler arasında gözüken bazı benzerlikler, hiçbir zaman, bu medeniyetlerin mutlaka birbirlerinden iktibas yapmış olduklarının delili olamaz. İslâmın bildirdikleri ile Yahudi ve Hristiyanlarınki arasında bulunan bazı benzerliklere rağmen Yahudi ve Hristiyan dinindeki ibadetlerle İslâm dinindeki ibadetler arasında — şekil, muhteva ve gaye itibarıyla — büyük farklar vardır. Zikrettiğimiz nisbî benzerlik de — dinî cihetten tamamen makûl olarak — bu semavî esasları gönderen kaynağın bir olduğunun ileri gelmektedir. Nitekim tarih kitaplarının naklettiğine göre, Cafer b. Ebi Talib NeNcaşi'ye (Habeş Kralı) Kur'andan bazı âyetler okumuştur. Necaşi bu âyetleri duyunca hayretle: «Şüphesiz bunlar, İsa (A.S.) ın da aynı kaynaktan getirdikleridir.» demiştir.

MÜSTEŞRİKLER VE İSLÂM

SONUÇ

AKLÎ bir program olarak şarkiyât, kendisine plânını çizen misyonerlik ile onu besleyen sömürgeciliğin gayri meşru çocuğudur. O, mazideki hedefi uğruna halâ çalışmakta devam ediyor. Şayanı dikkattir ki bu hedef, İslâm akidesinin temelini dinamitlemek, bu akideye karşı olan düşünce ve anlayışı destekleyip, İslâm akaidini yıkmak için müsteşriklikten nemalanan ve onun esaslarını yayan bir şebeke teşkil etmekten başka birşey değildir. Bu fikri şebeke, müslümanların tevarüs ettikleri ve önem verdikleri yüksek değerleri inkâr eden, müsteşriklerin yeni bir çalışma tarzıdır. Müslüman milletlerin fikri bir şaşkınlık, ruhî bir boşluk ve daimi bir bocalamada olmalarını temin maksadıyla devamlı olarak çalışırlar. Ta ki bu suretle müslümanlar arasında, tarihlerini inkâr eden yeni bir nesil yetiştirmeye ve İslâmî topluluklara kendi dinleri ve itikadları hakkında Garbın garib anlayış ve tasavvurlarını kabul ettirmeye muktedir olsunlar.

Zamanımızdaki İslâmî düşünce, Bağdad'ın sükûtundan bu yana kendisine arız olan ve öz cevherini örten toz toprağından kurtulmak için gerçekten büyük adımlar atmakta ve hamleler yapmaktadır. Takdir hisleriyle meşbu bulunduğumuz bu ilerleyişin yanında idrak etmemiz lâzım gelen bir husus da, fikri sömürgecilik şebekesinin tervec ettiği ve asıl hedefi, tarihi varlığımızın dayandığı ve mümeyyiz vasfı kabul ettiğimiz İslâmî ruhun bakiyelerini, İslâmî maneviyatı yıkmaktan başka birşey olmayan, yukarda izah ettiğimiz, fikri meydan okuma tehlikesinin mevcûdiyetidir. Bu meydan okumaya hareketsiz, sükût ederek verilecek cevap varlığımızı inkâra ancak yardımcı olur. Bu meydan okumaya eski mânevîyatımızı ve İslâmî ruhun bakiyelerini ihya etmek, onlara yeni bir canlılık kazandırmak suretiyle cevap vermek mecburiyetindeyiz. Sadece akla ve tecrübi ilimlere dayananların, aleyhimize başlattıkları fikri savaşta zafer ancak bu yolla ve bir taraftan da uzun zamandan beri sakin ve hareketsiz duran İslâmî düşünce yanardağının volkanlar püskürtmeğe başlamasıyla kazanılır.

Resûl (S) in bilgileri ve davasının asılları hususunda — Yahudi, Hristiyan ve Zerdüştlük gibi — yabancı fikirlerden nemalanmış olduğu yolundaki iddiaya gelince: bu, Resûlullah (S) in muasırlarının attıkları eski bir iftiradır. Kureysli müşriklerin iftiraları şöyl açıklanıyor: «And olsun ki biz onların: «Bunu ancak bir beşer öğretiliyor» diyeceklerini biliyoruz. Haktan sapmak suretiyle kendisine nisbet edecekleri (o mefruz kimse) nin lisânı (olsa olsa) a'cemî (olabilir. Arabî değil). Bu (Kur'anın dili) ise (bütün fesahat ve belâgatı ile) apaçık Arabca bir dildir.» (en-Nahl: 103) Kur'anda bu husus muhtelif vesilelerle tekrar tekrar açıklanmıştır. Meselâ: Şuara sûresi, 192-197. âyetlerde şöyle buyruluyor: «O (Kur'an) muhakkak ve muhakkak âlemlerin Rabbi (canibinden) indirilmedir. Onu Rûh-ul Emîn, inzâr edicilerden olmanın diye, senin kalbine ma'nası açık Arabca bir dil ile indirmiştir. Şüphesiz ki o (Kur'an) daha evvelkilerin kitablarında da vardır. İsrail oğulları bilgilerinin bunu bilmesi de onlar için bir âyet (bir delil) değil miydi?»

İslâmın Peygamberi aslında hiçbir zaman büyük inançları yıkmak için geldiğini iddia etmemiştir. Bu hususu el-Ahkâf sûresi, 9. âyetten en iyi şekilde anlıyoruz: «De ki: «Ben Peygamberler içinde ilk defa (gelmiş biri) değilim. Bana ve size ne yapacağımı bilmem. Ben, bana vahy olunmakta bulunandan başkasına uymuyorum. Ben (Allahın azâbiyle) apaçık korkutandan başkası da değilim.»